

Het Sociaal Domein nader bekeken

In de nieuwsbrief heb ik onlangs onder de titel [Jeugdzorg en Wmo vanaf 2015: arbeid adelt](#) een stukje geschreven over een raadsvoorstel dat ter vaststelling was aangeboden aan de gemeenteraad. Het al reeds vastgestelde beleid moest nogmaals geaccordeerd worden. Niet iedereen zal het begrijpen dat ik me roer in de discussie. Dat mag. Niet iedereen zal het met me eens zijn, uitstekend. Immers, als er tegenargumentatie komt, dan wordt ik weer gedwongen om te kijken of mijn argumenten steek houden. Over het algemeen wordt men daardoor scherper.

Maar goed, de behandeling was maandag 27 januari. Verder dan de eerst termijn is men niet gekomen. Oorspronkelijk was drie kwartier ingepland. Deze tijd werd ruim overschreden en besloten werd de tweede termijn te bewaren voor de raadsvergadering van 3 februari.

Ik heb de gemeenteraad wel eens langer horen debatteren over onderwerpen die met minder geld gepaard gaan en zeker minder impact hebben op de invulling van het beleid voor een grote groep (kwetsbare) inwoners van onze stad. Terecht dat PvdA raadslid Dennis Bouwman de opmerking maakte dat voor een zorgvuldige afhandeling van het raadsvoorstel meer tijd nodig was. Enkele partijen vielen hem daarin, gelukkig, bij.

Natuurlijk is het goed om te kijken hoe je de veranderingen in het sociaal domein laat landen in onze stad. Maar dat is één aspect, het werkelijke politieke handwerk komt nog. Hoe gaan we de miljoenen die beschikbaar komen voor het sociaal domein invullen? Deze week werden [de eerste cijfers](#) openbaar, waar we kunnen zien hoeveel Enschede krijgt voor de hervormingen in het sociale domein. Het zijn de bedragen opgeteld voor de nieuw uit te voeren taken, de taken opgelegd als centrum gemeente en de bestaande taken integratie-uitkering Wmo en huishoudelijke verzorging. Voorlopig is dat een bedrag van € 67.034.905. Het is een eerste indicatie want, zo wordt vermeld, een en ander kan nog wijzigen.

Ondermeer door:

- het macrobudget is onder voorbehoud van aanvullende budgettaire besluitvorming en wordt nog bestuurlijk met de VNG besproken;
- het voorlopig macrobudget is gebaseerd op gerealiseerde uitgaven in 2012 en zal definitief worden bepaald aan de hand van de realisatiecijfers 2013. Deze gegevens worden in februari 2014 verwacht en zullen worden verwerkt in de definitieve raming van het macrobudget in de meicirculaire;
- de Algemene Rekenkamer is door VWS en VNG gevraagd het macrobudget - voor wat betreft de berekeningswijze - te toetsen;
- het macrobudget kan nog wijzigen als gevolg van de parlementaire behandeling van o.a. het wetsvoorstel Wmo 2015.

Bron: [Internetbericht budget en verdeling Wmo2015 van VWS](#)

En voor wat betreft het laatste punt staat het spel inmiddels op de wagen. Terwijl de regering oorspronkelijk aangaf dat de premie voor de ziektekosten verhoogd zal worden met €35 om de persoonlijke verzorging onder te kunnen brengen in het basispakket, wordt door menigeen al geroepen dat de verhoging minstens €200 zal zijn. In een [brief](#) aan de Tweede Kamer laat de minister van VWS nu weten dat speculaties voorbarig zijn en dat pas gaandeweg het lopende jaar duidelijk zal worden wat de effecten op de premie zullen zijn.

Daarnaast speelt nog het chagrijn van de VNG een rol over de move van Staatssecretaris Van Rijn om de persoonlijke verzorging onder te brengen bij de Zvw.

Tijdens een [presentatie](#) op een bijeenkomst van de VNG (Raad op zaterdag, raadsledenbijeenkomst op 27 januari j.l. over decentralisaties sociaal domein/decentralisatie AWBZ) werd ondermeer aangegeven, dat de gemeenten hierdoor ca. €2 miljard mislopen. Soms vraag ik me af waar het chagrijn van de gemeenten vandaan komt. Is het omdat ze nu minder geld krijgen. Of zit er de filosofie achter dat ze vinden dat zij de persoonlijke verzorging binnen het sociaal domein beter kunnen uitvoeren?

Hadden de gemeenten in hun plannen de inkomsten al ingeboekt? Niet alleen de middelen die vanuit het rijk worden overgeheveld, maar ook de inkomsten uit de eigen bijdrage die zou kunnen worden geheven? Om het maar even wat meer persoonlijk te maken. Als gebruiker van persoonlijke verzorging ben ik vooralsnog blij dat de persoonlijke verzorging ondergebracht wordt bij de Zvw. In de huidige plannen is bijvoorbeeld de eigen bijdrage niet van toepassing. Bij de AWBZ wordt de eigen bijdrage ook 'achter de schermen verwerkt' en is het netto budget te verantwoorden. Dit in tegenstelling tot de huidige regeling individuele voorzieningen Wmo, waar het bruto bedrag aan de eigen bijdrage verantwoord moet worden.

Wellicht voor nu allemaal te technisch, maar het raakt wel de kerndiscussie die straks gevoerd gaat worden, als de gemeenteraad moet gaan besluiten hoe de gelden in het sociaal domein besteed moeten gaan worden. De gemeenten krijgen een grote mate van beleidsvrijheid hoe ze, als ik het even tot de Wmo mag beperken, het gaan invullen. Nog steeds krijgen ze niet de mogelijkheid om inkomenspolitiek te gaan doen,

maar wel de mogelijkheid om te beslissen over wel of geen eigen bijdrage en voor welke voorziening wel of niet.

De regeling eigen bijdrage zal worden verruimd, maar er zal wel een maximum ingesteld worden door middel van een maatregel van bestuur.

Mag ik nog een voorbeeld geven. In de [memorie van toelichting](#) op de Wmo 2015 staat in een tussenzin dat er vanaf 1 januari 2015 ook een eigen bijdrage geheven mag worden bij de verstrekking van een rolstoel. Op bladzijde 37 staat ondermeer:

Ook voor woningaanpassingen voor minderjarigen en voor rolstoelen zal een bijdrage kunnen worden opgelegd. Omdat geen sprake is van een vaste gelimiteerde periode waarover de eigen bijdrage verschuldigd is, en deze gelimiteerd is tot een bedrag dat gelijk is aan de kostprijs voor het leveren van de maatwerkvoorziening, zullen financieel draagkrachtige cliënten binnen een kortere termijn de voorziening hebben 'afbetaald'.

Om vervolgens te schrijven:

Het ligt daarom op de weg van de gemeente de cliënt goede voorlichting te geven over de financiële consequenties van een toekenning, zodat de cliënt daarop zijn keuze kan baseren. De gemeente kan hierbij voor de bijdrage voor maatwerkvoorzieningen gebruik maken van het online rekenprogramma van het CAK. De regering verwacht dat hierdoor een aantal financieel draagkrachtige cliënten zal afzien van een aanvraag voor een maatwerkvoorziening.

Even de vertaling naar de praktijk.

Vraag is of iemand die vanwege een handicap aangewezen is om zich te verplaatsen per rolstoel af kan zien van de maatwerkvoorziening.

Als je de rolstoel neemt die ik heb, Storm4, dan kost deze ca. €9.000. En als je dan leest dat men het volledige pakket (aanschaf en onderhoudscontract) mag doorberekenen voor de eigen bijdrage, dan weet ik al hoe laat het is. Neem dan het ervaringsgegeven erbij dat de gemeenten 'tot het gaatje' gaan in het innen van de eigen bijdrage, dan wordt de eigen bijdrage voor de rolstoel (uitgaande van een periode van 5,5 jaar) zo'n €136 per periode van vier weken. Dan komen hier nog eventuele andere eigen bijdragen bij.

Volgens de [benchmark 2013](#) van SBGO Benchmarking (blz 28) is de uitgave voor rolstoelen in 2012 ca. €7 per inwoner. Dit om het even te relativieren.

Dat is dus zo'n punt waar de gemeenteraad een besluit over moet gaan nemen. Het door de regering gestelde, dat een aantal financieel draagkrachtige cliënten zal afzien van een aanvraag is voor wat betreft dit voorbeeld puur hypothetisch. Immers het hebben van een (elektrische) rolstoel geeft de mogelijkheid om deel te nemen aan de maatschappij.

Over eigen bijdragen bestaan vele misverstanden. Zo stond eind vorig jaar in onze lokale krant, maar later ook in een column in Vrij Nederland, een stuk over iemand die een voorziening kreeg, terwijl deze persoon vermogend is. Men sprak hier schande van. In de column van VN werd de staatssecretaris, en met hem de PvdA, opgeroepen om tegen deze 'misstanden' iets te doen.

Feit is dat, als de gemeente het voor zichzelf goed geregeld heeft, het de gemeente niets kost om een voorziening te leveren, hooguit de rente op voorfinanciering. Immers de persoon in kwestie betaalt de individuele voorziening in termijnen terug aan de gemeente. Via een [rekenmodel van het CAK](#) kan eenieder dit nagaan.

In het voorbeeld in de krant, afgaande op de in het artikel verstrekte gegevens (jaarinkomen €27.000 en vermogen van €270.000), kan de gemeente deze persoon een eigen bijdrage opleggen van €3.041 per vier weken.

Overigens zijn dit wel buitensporige voorbeelden. Mensen met een modaal inkomen (€35.000) en zonder vermogen kunnen voor een individuele voorziening ter waarde van €3000 (bijvoorbeeld voor een scootmobiel) in onze stad een eigen bijdrage kwijt zijn van €103 per vier weken en als het een gezamenlijk huishouden betreft €63,00.

Door onjuiste berichtgevingen wordt het debat over de zorg vertroebeld.

Door de verschillende maatregelen kunnen volgens het NIBUD ([onderzoek Inkomenseffecten van het afschaffen financiële tegemoetkomingen chronisch zieken, september 2013](#)) de negatieve inkomenseffecten oplopen tot 8,5%. Een alleenstaande in de bijstand gaat er bijvoorbeeld 4% op achteruit. En dan hebben we het alleen nog maar over de effecten van het afschaffen van maatregelen en niet over de te innen eigen bijdragen. De gemeenten krijgen gezamenlijk, indien de plannen worden aangenomen door de beide kamers, in totaal €268 miljoen om een tegemoetkoming te verstrekken aan personen met een chronische ziekte en/of beperking die aannemelijke meerkosten hebben. Aan de gemeenteraad om te beslissen hoe hiermee om te gaan.

Staatssecretaris Van Rijn schrijft in [zijn brief](#) van 26 november 2013 aan de Tweede Kamer ondermeer:

Ik doe u hierbij een nota van wijziging toekomen waarmee aan de Wmo een bepaling wordt toegevoegd opdat het voor gemeenten mogelijk wordt een tegemoetkoming (al dan niet in de vorm van een forfaitaire vergoeding) te verstrekken aan personen met een chronische ziekte en/of beperking die aannemelijke meerkosten hebben. Gemeenten dienen in het lokale beleidsplan voor maatschappelijke ondersteuning expliciet de afweging op te nemen of gebruik wordt gemaakt van de bevoegdheid tot het verstrekken van deze tegemoetkoming op grond van de Wmo. De wijze waarop gemeenten de tegemoetkoming alsdan vormgeven behoort tot de lokale autonomie. Gemeenten kunnen personen met een chronische ziekte en/of beperking met een (financiële) ondersteuningsbehoefte beter en gericht ondersteunen. Ik meen hiermee een adequate balans te hebben gevonden tussen gemeentelijke beleidsvrijheid enerzijds en de specifieke ondersteuningsbehoefte van burgers anderzijds.

Diederik Samsom zei op een bijeenkomst in onze stad dat de lokale verkiezingen eindelijk weer over iets gaan. Hoe vullen we de decentralisaties in het sociale domein in. Daar heeft hij helemaal gelijk in. Maar tegelijkertijd komt ook naar voren dat er momenteel zoveel onzekerheden zijn, dat in het verkiezingsdebat alleen maar vage toezeggingen gedaan kunnen worden. Harde toezeggingen over hoe we het sociale domein gaan invullen moeten eerst maar eens goed besproken worden. En zolang Den Haag nog niets heeft besloten kunnen we lokaal verder warm gaan lopen en kijken hoe het spel gespeeld wordt. En soms als de bal over de zijlijn gaat, dan kunnen we deze weer aan de speler geven al dan niet gepaard gaand met een opmerking.

Hoe herkenbaar is dit voor diegenen die al langer de Wmo volgen. Is dit niet een herhaling van zetten toen de Wmo op 1 januari 2007 ingevoerd werd. Tot kort voor de invoering bleef onduidelijk wat precies onder de Wmo zou gaan vallen en welke financiering eraan gekoppeld zou worden. Toen was het parool om het beleidsarm in te voeren. Met dit voornemen komt men nu niet meer weg, gezien de breedte en de impact van het takenpakket.

Bert Hassink
Voorzitter landelijke werkgroep handicap en beleid van de PvdA
(bijdrage is op persoonlijke titel)